

Vraag nr. 2
van 11 oktober 2000
van mevrouw SIMONNE JANSSENS-VANOPPEN

Kinderen met leerstoornissen – Begeleiding en integratie

Ruim één op vijf leerlingen in het basisonderwijs heeft volgens zijn/haar leerkracht met leer- of ontwikkelingsproblemen te kampen. In een gemiddelde schoolpopulatie komt bij 4 à 5 % van de leerlingen dyslexie en/of dysorthografie voor, bij 3 % learning disability en bij 4 à 5 % Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD).

Op 15 februari 1999 werd het voorstel van resolutie betreffende de erkenning, de integratie en begeleiding van leerlingen met leerstoornissen unaniem aangenomen. (*Stuk 1241 (1998-1999) – red.*)

Vroegdetectie is onontbeerlijk, maar even belangrijk is een ruim en efficiënt hulp- en begeleidingsaanbod binnen het gewoon onderwijs. Veel te vaak kunnen voorbeelden worden aangehaald van gezinnen die met hun dyslectisch kind niet goed weten waar ze terecht kunnen. Zo krijgt men schrijvende voorbeelden van gezinnen die voor een op maat gemaakt onderwijs te hulp gaan bij erkende (doch niet gesubsidieerde) private scholen en hiervoor een veel te dure rekening gepresenteerd krijgen (bv. "Eureka" in Kessel-Lo, Leuven).

Onlangs stond de terugbetaling van logopedische behandelingen van leerstoornissen ter discussie, maar aangezien het debat hieromtrent nog niet ten gronde gevoerd is, laat de impact ervan op zich wachten. In een op komst zijnde beleidsbrief zou een hoofdstuk over het buitengewoon onderwijs worden opgenomen. Maar specifieke leerproblemen, zoals dyslexie, zouden door enige aanpassingen het best in het gewoon basisonderwijs worden aangepakt.

De overheid dient ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk kinderen binnen het gewoon onderwijs hun onderwijsloopbaan kunnen vervullen. Dit geldt ook voor kinderen met leerstoornissen, zoals bijvoorbeeld dyslexie.

1. Welke daadwerkelijke initiatieven zijn reeds ondernomen opdat kinderen met leerstoornissen, zoals dyslexie, de nodige aandacht en begeleiding krijgen in het gewoon onderwijs ?
2. Op welke wijze is een eventuele verruiming van de GON-reglementering onderzocht, en wat

was hiervan het resultaat? (GON : geïntegreerd onderwijs)

Welke maatregelen zijn genomen om de opvang- en begeleidingsmogelijkheden van de gewone school in zowel het basisonderwijs als het secundair onderwijs te verruimen, opdat de gewone scholen de nodige leerhulp, ingepast in een handelingsplan, kunnen aanbieden aan leerlingen met leerstoornissen ?

3. In hoeverre wordt het thema "leerstoornissen en de deskundige aanpak ervan" geïntegreerd in het nascholingsbeleid van leerkrachten en directeurs ?

Welke zijn de mogelijkheden van de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB) om, bij een vermoeden van een leerstoornis, een multidisciplinair onderzoek uit te voeren en om initiatieven te nemen om leerlingen met een leerstoornis te kunnen opvangen en deskundig begeleiden binnen het normale onderwijs ?

Antwoord

Een vroegtijdige detectie en remediëring van leerproblemen en leerstoornissen zijn van primordiaal belang. Dit gebeurt dus best zo vroeg mogelijk, en dus in het lager onderwijs.

Leerstoornissen vormen reeds lang een aandachtspunt van het beleid. Maatregelen werden vanuit een preventief standpunt in het verleden vooral op het niveau van het basisonderwijs genomen. Ik wil een kort overzicht geven van de initiatieven die basisscholen kunnen nemen om tegemoet te komen aan de noden van kinderen met leerstoornissen of leerproblemen.

- De meeste scholen beschikken binnen hun les-tijdenpakket over de mogelijkheid een "taakleeraar" aan te stellen, al dan niet voor enkele uren.

Deze taakleerkracht kan een werking ontplooiën gericht op kinderen met leerstoornissen.

- Zowel de taakleerkracht als de klastitularissen kunnen nascholing volgen. Scholen krijgen hiervoor financiële middelen.

De keuze van het soort nascholing dat wordt gevolgd, behoort tot de autonomie van de school.

- Het hele gebeuren rond zorgverbreding (ZVB) stelt scholen in staat een aanbod uit te werken gericht op de kinderen die het wat moeilijker hebben.
- De extra uren die werden toegekend in het kader van ZVB kunnen gedeeltelijk worden uitbesteed aan het buitengewoon onderwijs. Een leerkracht uit het buitengewoon onderwijs voert dan een aantal uren uit in de school voor gewoon onderwijs.

Enerzijds kan er zo heel specifieke hulp worden ingeroepen en anderzijds kan de school voor gewoon onderwijs op deze manier haar eigen expertise verhogen.

- Scholen voor gewoon onderwijs en buitengewoon onderwijs kunnen samenwerkingsovereenkomsten afsluiten.
- Voor kinderen met duidelijke problematieken die van die aard zijn dat een verblijf in het buitengewoon onderwijs noodzakelijk wordt geacht, kan er nu reeds geïntegreerd onderwijs worden georganiseerd.

Voor kinderen met leerstoornissen is dit nu beperkt tot een begeleide terugplaatsing bij een terugkeer vanuit het buitengewoon naar het gewoon onderwijs.

Ik erken dat de belangrijke inspanningen die we reeds hebben geleverd niet tot gevolg hebben dat er zich op secundair niveau geen problemen meer voordoen. Ook op dat onderwijsniveau kan verdere begeleiding, preventie en remediëring gewenst zijn.

Het is dan ook van het grootste belang dat er ook in het gewoon secundair onderwijs ondersteunende maatregelen worden uitgewerkt ten behoeve van scholen met probleemleerlingen. In tegenstelling tot het basisonderwijs, waar vaak één leerkracht veel langer dezelfde leerlingengroep kan observeren en begeleiden, geven in het secundair onderwijs vakleerkrachten van klas tot klas enkele uren les, wat de begeleidingsopdracht compliceert.

De Vlaamse regering heeft een veralgemening van de zorgverbreding als een belangrijk aandachtspunt naar voor geschoven. Ze erkent dat er in het secundair onderwijs extra aandacht en omkadering nodig is voor zorgverbreding, leerstoornissen en leerproblemen.

Zoals reeds aangekondigd, zal het onderwijsvoor-rangs- en zorgverbredingsbeleid worden geëvalueerd. Op basis hiervan zal de regering met het parlement een debat voeren over de voortzetting, de bijsturing en de verbreding van het doelgroepenbeleid. In dat debat zal de aandacht ook gaan naar de implicaties van de resolutie van het Vlaams Parlement rond leerstoornissen. Ik wil voor het secundair onderwijs ook verwijzen naar het budget van 120 miljoen frank dat in het schooljaar 2000-2001 is uitgetrokken voor de extra ondersteuning van scholen in het gewoon secundair onderwijs met veel probleemleerlingen.

Wat de tweede vraag van de Vlaamse volksvertegenwoordiger betreft, wil ik verwijzen naar eerdere interpellaties en andere schriftelijke vragen waarin ik reeds meedeelde dat er binnen de administratie een werkgroep aan een nieuwe reglementering werkt voor het geïntegreerd onderwijs. De bestaande praktijk en zijn knelpunten en het gedachtegoed van het inclusief onderwijs (IO) zijn hierbij de twee belangrijkste leidraden.

Het is nu nog te vroeg om vooruit te lopen op de conclusies en de voorstellen van deze werkgroep. Uiteraard is het de bedoeling dat nieuwe regelgeving, nog meer dan nu reeds het geval is, scholen voor gewoon onderwijs in staat moet stellen om te gaan met kinderen met handicaps en leerstoornissen. Het meer handelingsbekwaam maken van het leerkrachtenteam van de school voor gewoon onderwijs behoort nu reeds tot de mogelijke taken van de GON-begeleiders. Op dit deelaspect zal meer en meer de nadruk komen te liggen.

De nascholing in Vlaanderen is (sinds het decreet van 16 april 1996) voornamelijk vraaggestuurd. Dit betekent dat elke school over een eigen budget beschikt waarmee zij nascholing kan kopen bij om het even welke nascholingsorganisatie, over om het even welk nascholingsthema. In welke mate scholen kiezen voor nascholing die betrekking heeft op "leerstoornissen en de deskundige aanpak ervan" is onduidelijk. Of een school al dan niet kiest voor nascholing omtrent dit thema, is immers haar volledige vrijheid.

Dit betekent evenwel niet dat de overheid bij het uitstippelen van haar nascholingsbeleid geen extra inspanningen doet omtrent deze problematiek. Jaarlijks beschikt de overheid immers over een budget waarmee zij via het systeem van projectfinanciering bepaalde nascholingsprojecten kan financieren, zodat deze projecten gratis door de verschillende personeelsleden van basis- en secundair

re scholen uit het voltijds en deeltijds gewoon en buitengewoon onderwijs kunnen worden gevolgd.

Voor het schooljaar 2000-2001 is "detectie en omgaan met leerstoornissen" een prioritair nascholingsthema voor leerkrachten uit het basisonderwijs. In de oproep aan de nascholingsorganisaties werd beklemtoond dat het niet de bedoeling is om via deze vorm van nascholing van leerkrachten "therapeuten" te maken, maar wel om leerkrachten in staat te stellen om stoornissen tijdens het verwervingsproces op te merken, tijdig te signaleren en in samenspraak met experts een aangepaste pedagogisch-didactische strategie uit te werken.

Uitgangspunt in deze oproep was dat leerlingen met leerstoornissen zo optimaal mogelijk dienen te worden begeleid binnen de normale klascontext, waarbij het klasgebeuren toch zo min mogelijk wordt gestoord. In deze oproep werd eveneens beklemtoond dat de deelnemers – namelijk leerkrachten – bij voorkeur worden vergezeld door een medewerker van het CLB waarmee zij samenwerken.

Deze oproep resulteerde in drie goedgekeurde projecten binnen dit thema :

- project : Leerkracht : duizendpoot of kunstenaar ... (00 05 01)

organisatie : Centrum Zit Stil VZW

budget : 839.591 frank

- project : Het kind met leerstoornissen in de gewone klas. Kan dat ? Dat kan. (00 05 05)

organisatie : Centrum voor Nascholing Gemeenschapsonderwijs

budget : 1.710.959 frank

- project : Leerstoornissen, ... woww ? (Wie onderzoeken, waaraan werken ?) (00 05 06)

organisatie : Universiteit Antwerpen-Centrum voor Beroepsvervolmaking Leerkrachten

budget : 659.685 frank.

Niet alleen via nascholing moeten leerstoornissen en hun aanpak aandacht krijgen. Ook in de initiële lerarenopleiding gaat de nodige aandacht naar dit gegeven. Dit blijkt onder meer uit de "Uitgangspunten bij het gemeenschappelijk beroepsprofiel en de gemeenschappelijke basiscompetenties".

Uit "De leraar als begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen" wil ik graag twee stukjes citeren.

"... Hij (de leraar) moet adequate leeromgevingen kunnen ontwerpen, realiseren en evalueren, waarin leerlingen op een efficiënte wijze leerresultaten kunnen bereiken."

"Tot slot moet nog ingegaan worden op het aspect zorgverbreding dat een belangrijke bekommernis is voor de leraar, aangezien hij als begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen geconfronteerd wordt met grote verschillen tussen lerenden. De leraar is verantwoordelijk voor het *leren van alle lerenden, ook voor het leren van de lerenden met specifieke onderwijsbehoeften*. Daarom dient hij de noden van zijn leerlingen aan te voelen en er adequaat op te reageren door een voor alle leerlingen maximaal aan hun mogelijkheden aangepaste onderwijs- en opvoedingsomgeving te creëren (onder meer door differentiatie en remediëring) ..."

Zoals de Vlaamse volksvertegenwoordiger wellicht weet, is er in de loop van dit schooljaar een beleids-evaluatie van de lerarenopleidingen. "Zorgverbreding en inclusief onderwijs" is een van de thema's die daarbij worden onderzocht.

Dit thema wordt voor de beleidsevaluatie als volgt ingevuld :

- in het didactisch handelen expliciet aandacht besteden aan kinderen met leermoeilijkheden ;
- individueel en samen met collega's zorgverbredingsinspanningen kunnen leveren voor leerbedreigde en kansarme kinderen ;
- inspelen op en tegemoetkomen aan de individuele noden en mogelijkheden van alle leerlingen, ook die met specifieke onderwijsbehoeften (kinderen met een handicap, hoogbegaafden, etc.), door curriculumdifferentiatie (d.i. differentiatie met betrekking tot doelstellingen, leerprocessen en inhouden, organisatie, groepeeringsvormen, didactische werkvormen en evaluatie).

Elk CLB beschikt over een multidisciplinair team (arts, psycho-pedagogisch consulent of psycho-pedagogisch werker, maatschappelijk werker en paramedisch werker) en is dus wel degelijk in staat om een multidisciplinair onderzoek uit te voeren wanneer er een vermoeden van een leerstoornis bij een leerling bestaat.

Wat het opvangen en deskundig begeleiden binnen het gewoon onderwijs betreft, staat het CLB niet alleen. In hoeverre opvang en begeleiding hard kunnen worden gemaakt, is echter voor een groot deel afhankelijk van de draagkracht van de verschillende andere betrokken partijen. Hoe groot zijn de draagkracht en de bereidheid van bijvoorbeeld de betrokken school ? Hoe zit het met de draagkracht van de ouders ? Het is duidelijk dat er hier een aantal factoren meespelen waarop het CLB geen directe impact heeft.

Het CLB zal dus wel een aantal relevante initiatieven kunnen nemen, zeker binnen het kader van de vraaggestuurde werking. In hoeverre die initiatieven dan met succes worden bekroond, hangt echter niet alleen af van de inspanningen van het CLB.